herpy

FIRBEN

## Ruinfirben

# *Podarcis siculus*

*Podarcis siculus* er et robust, hurtigt og dagaktivt firben, der soler sig på sten, mure og ruiner i Italien og langs Adriaterhavet. Det bliver 15-25 cm inklusive hale og lever af insekter og lidt plantekost. Arten kræver sol, UVB, et stort terrarie med klippestruktur og en kold vinterhvile og trives bedst med et udendørs terrarie om sommeren.

Familie: Lacertidae  Engelsk: Italian Wall Lizard  Udgivet 17. november 2026

**SPECIFIKATIONER**

### DYRET

| | |
|---|---|
| Voksenstørrelse | **15-25 cm**<br>total længde inkl. hale |
| Vægt | **5-15 g** |
| Levetid | **5-8 år** |
| Aktiv | **Dag** |
| Levevis | **Klippeboende og jordboende** |
| Biotop | **Klippeterræn og tempereret skov og eng** |
| Sværhedsgrad | **Øvet** |

### PASNING

| | |
|---|---|
| Min. terrarie | **120 × 50 × 50 cm**<br>L × B × H til 2 voksne dyr |
| Temperatur, dag | **24-32 °C** |
| Hotspot | **40-50 °C** |
| Temperatur, nat | **14-18 °C** |
| Luftfugtighed | **40-60 %** |
| Vand | **Vandskål** |
| UVB | **Anbefalet**<br>Ferguson-zone 3 |
| Vinterhvile | **5-10 °C**<br>8-12 uger |
| Kost | **Insekter, planter og små leddyr (springhaler, bananfluer)** |
| Holdes | **Parvis eller 1 han med flere hunner** |

### AVL

| | |
|---|---|
| Formering | **Æglæggende** |
| Kønsmoden | **10-14 mdr.** |
| Kuldstørrelse | **2-12 æg** |
| Kuld pr. år | **2-3** |
| Inkubation | **35-50 dage**<br>ved 25-30 °C |

### BESKYTTELSE OG PAPIRER

| | |
|---|---|
| CITES | **Ikke omfattet** |
| EU-bilag | **Ikke omfattet** |
| IUCN | **Ikke truet (LC)** |

Arten står hverken på CITES eller i EU's handelsbilag og er ikke blandt de arter, private ikke må holde efter BEK nr. 1261 af 17.11.2015. Mange europæiske firben er fredet efter EU's habitatdirektiv. Køb kun opdrættede dyr, og bed om dokumentation for herkomsten.

## Om arten

*Podarcis siculus* er et kraftigt bygget firben med en lang, spids hale og et forholdsvis stort hoved. Kroppen (snude til kloak) bliver op til ca. 9 cm, og med hale er voksne dyr typisk 15-25 cm. De største vejer omkring 15 g. Hannerne er større end hunnerne og har et bredere hoved og kraftigere kæber. Hunnernes kropslængde er i gennemsnit ca. 6 cm. Ungerne er ca. 3 cm i kropslængde ved klækning. Dyr fra nordlige bestande og fra øer bliver gennemsnitligt mindre end dyr fra det italienske fastland.

Farven varierer meget. Oversiden er grøn, grønbrun eller brun, ofte med et mørkt netmønster eller længdebånd, og undersiden er hvid, creme eller svagt grønlig. Nogle øbestande er næsten sorte eller blålige. Hos hannerne er farverne kraftigere end hos hunnerne. Arten ligner *Podarcis muralis* og kan forveksles med den, men er stærkere bygget og får typisk en

mere grøn overside.

Taksonomien er kompliceret. Der er beskrevet flere dusin underarter og lokale former, og mange af dem er kun kendt fra små øer. Dyr fra forskellige egne bør derfor ikke blandes. Slægtsnavnet kommer af græsk for "hurtigfodet", og artsnavnet henviser til Sicilien.

Temperamentet er livligt, sky og nysgerrigt. Dyrene flygter med stor fart, kaster halen ved fangst og vænner sig kun langsomt til mennesker.

## Udbredelse og levested

*Podarcis siculus* er et af de almindeligste firben i Italien og findes over det meste af fastlandet og på Sicilien og mange mindre øer. Mod nord når den det sydlige Schweiz og det sydlige Frankrig, og langs Adriaterhavet findes den i Slovenien, Kroatien, Bosnien-Hercegovina og Montenegro samt på mange øer. Arten forsvinder over omkring 1.000 m.

Arten er indført mange steder, bl.a. i Spanien, på Korsika og Menorca, i Tyrkiet, i det sydlige England og i den østlige del af USA. Disse bestande hører ikke til den oprindelige udbredelse og er ikke med på kortet.

> **Oprindelig udbredelse:** Italien, Frankrig, Schweiz, Slovenien, Kroatien, Bosnien-Hercegovina og Montenegro.

### LEVESTED

*Podarcis siculus* er en ægte generalist og findes i skovlysninger, græsland, buskads, vinmarker, klippeterræn, marker og i byer og haver med mure og ruiner. Den er mere kulturfølger end de fleste firben og er ofte talrig, hvor der er stenmure, jernbanedæmninger og murværk. Den foretrækker åbne, solrige steder og er tydeligt varmeelskende: aktive dyr har en kropstemperatur på ca. 30-36 °C, i gennemsnit omkring 33 °C.

Arten er dagaktiv og soler sig om morgenen på sten og vægge. Klimaet er middelhavsagtigt til tempereret med varme, tørre somre og milde til kolde vintre. Dyrene er aktive fra tidligt forår til efteråret og overvintrer i sprækker, huler og under sten. Fugtigheden er moderat: stenene tørrer hurtigt, og dyrene søger skygge og fugtigere sprækker, når varmen er størst. Hunnerne graver æggene ned i løs jord og sand.

## Pasning

### TERRARIET

Et lille glasterrarie er for lidt til *Podarcis siculus*. Et par skal have mindst 120 × 50 × 50 cm (længde × bredde × højde), og en han med flere hunner mere. Arten er større og mere aktiv end *Podarcis muralis*. Endnu bedre er et udendørs terrarie eller et gitterbur i en solrig have fra maj til september, hvor dyrene får naturligt lys og naturlige temperatursving. Det skal være helt flugtsikkert (fint trådnet, overdækket, med nedgravet kant) og have både skygge og skjul, så dyrene ikke overophedes.

Terrariet skal være længere end højt og fyldt med lodrette og skrå flader: stablede skiferplader, kork, rødder og en klippebaggrund med sprækker, som dyrene kan gemme sig i. Alle skjul skal kunne tørre. Bunden er en blanding af sand og lidt jord, så dyrene kan grave, og planter som lyng, urter og vedbend giver dækning. Ventilationen skal være rigelig, helst fra både bund og top. Hannerne er territoriale og bider hinanden, så hold kun én han pr. terrarie. Æglæggende hunner skal have en dyb, let fugtig sandbund på mindst 10 cm til at grave i.

### TEMPERATUR

Gradienten er det vigtigste. Solpladsen skal være 40-50 °C ved overfladen, målt med et infrarødt termometer, og resten af terrariet 24-32 °C om dagen. Det giver dyrene mulighed for at nå den kropstemperatur på 30-36 °C, de holder i naturen. Brug en spot over en flad sten eller et stykke kork, og lad dyrene vælge mellem sol og skygge.

Om natten skal temperaturen falde til 14-18 °C. Om sommeren, hvor dyrene står udendørs, følger de naturligt vejret, og det er en fordel. Stærk sol kan give over 40 °C i et lukket bur, så skygge og ventilation er nødvendige. Faresignaler er dyr, der gaber, ligger fladt med åben mund eller gemmer sig hele dagen (for varmt), og dyr, der ikke kommer frem før sent på formiddagen (for koldt).

Vinterhvilen foregår ved 5-10 °C og er beskrevet under avl.

Læs mere: Varme og temperatur Læs mere: Vinterhvile og årstider

### LUFTFUGTIGHED OG VAND

Luftfugtigheden skal være moderat: 40-60 % om dagen, og højere (op til 70-80 %) om natten, hvor dyrene sover i skjul. Terrariet skal tørre helt ud i løbet af dagen. Et vedvarende fugtigt terrarie giver hudproblemer og svampeinfektioner, mens et helt tørt giver problemer med hudskifte.

Dyrene drikker dråber fra planter og sten, så sprøjt let med vand en gang om dagen, tidligt, så alt er tørt om aftenen. Hav desuden en lav vandskål, som holdes ren. Ægglæggende hunner og unger har behov for et fugtigere hjørne, så giv en del af bunden lidt fugtighed uden at gøre hele terrariet fugtigt.

Læs mere: Luftfugtighed, sprøjtning og ventilation

### LYS OG UVB

*Podarcis siculus* er dagaktiv og et ægte solelskende dyr. Terrariet skal have en kraftig varmespot og UVB-lys. UVB-lampen skal give Ferguson-zone 3 (UV-indeks omkring 3-5 ved solpladsen) og sidde over solpladsen, og et dagslysrør eller en LED-lampe lyser resten af terrariet op. Lampen monteres, så dyrene ikke kan komme tættere på den end producentens anvisning.

Dagslængden er 12-14 timer om sommeren og 8-10 timer i overgangsmånederne, og i oktober trappes belysningen ned før vinterhvilen. Dagslængde og temperatur styrer artens årscyklus, og i fangenskab bevarer dyrene deres naturlige rytme, så længe lys og temperatur følger årstiderne. Skift UVB-rør efter producentens anvisning, typisk hvert år. Udendørs sommerophold giver naturligt UV-lys, men glas og plexiglas stopper UVB, så solbadet skal ske gennem net og ikke gennem ruder.

Læs mere: Lys og UVB

### FODER

*Podarcis siculus* er altædende med tyngden på dyrefoder. Maden er især små levende insekter og andre smådyr: fårekyllinger, græshopper, fluer, bananfluer, spindere, bænkebidere, snegle og orme, og melorme i små mængder. Dyrene tager også plantedele og frugt, hos nogle bestande op mod halvdelen af maden. Tilbyd derfor jævnligt fine blade, blomster, bær og små stykker frugt eller æble ved siden af foderdyrene. Foderdyrene skal være små: højst på størrelse med afstanden mellem dyrets øjne.

Voksne dyr fodres hver anden dag med så meget, som de spiser på 10-15 minutter. Unger fodres dagligt med meget små dyr som bananfluer, små fårekyllinger og springhaler. Støv foderet let med kalk ved de fleste fodringer og med et D3-holdigt tilskud en gang hver 1-2 uger, hvis dyrene ikke har tilstrækkeligt UVB. Giv ikke foderdyr fra naturen, hvis de kan være sprøjtet. Tilskud er især vigtige for hunner i æglægningstiden og for unger i vækst.

Læs mere: Foderdyr: hold og avl Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

### ADFÆRD OG HÅNDTERING

*Podarcis siculus* er hurtigt, sky og territorialt. Hannerne markerer territorium med kropssprog og duftspor, og to hanner i samme terrarie kæmper, indtil den svagere stresses, taber sig eller får bidskader. Hold derfor én han sammen med to til fire hunner i et stort terrarie, eller et par. Hunnerne tåler hinanden, hvis der er rigeligt med skjul og solpladser.

Dyrene skal ikke tages op. De flygter, kaster halen ved stress eller fangst, og halen gror kun delvis tilbage med en anden struktur. Hvis et dyr skal flyttes, fanges det i en gennemsigtig beholder og ikke med hånden. Et stort, velindrettet terrarie med mange skjul gør dyrene mere synlige, fordi de føler sig trygge, og de vænner sig til fodring fra pincet. Arten er et dyr til iagttagelse. Tegn på stress er konstant gemmen, gentagne flugtforsøg mod glasset og tab af appetit.

## Avl

### KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Kønnet ses let hos voksne dyr: hannerne har et bredere hoved, kraftigere kæber, større lårporer og stærkere farver, mens hunnerne er slankere og mere ensartede. Hos hannerne er halebunden tykkere på grund af hemipenis. Unger kan ikke bestemmes sikkert.

Dyrene bliver kønsmodne i en alder af 10-14 måneder. Avl bør vente, til hunnen har nået fuld størrelse og er i god huld, så hun ikke bliver svækket af æglægningen.

### PARRING

Parringen følger vinterhvilen. Dagslængde og temperatur styrer hele cyklussen, så en kold vinterhvile i 2-3 måneder ved 5-10 °C er forudsætningen for parring og et godt kuld; dyr, der holdes varme hele vinteren, giver ofte dårligere kuld. Efter hvilen vækkes dyrene langsomt over et par uger med stigende temperatur og dagslængde, og de skal fodres rigeligt, før de parrer sig. Vinterhvile og rugetid er ikke dokumenteret for arten, så tallene for begge er lånt fra *Podarcis muralis* og tilpasset en sydligere art.

Parringen sker fra april til juni. Hannen jager hunnen, bider hende i flanken eller ved halen og holder fast under parringen, som varer få minutter. Hunnerne skal have mulighed for at trække sig tilbage, ellers bliver de stresset. En han kan parre sig med flere hunner.

### ÆGLÆGNING OG KULD

Hunnen lægger æg fra slutningen af april til midten af juli i to til tre omgange med omkring 20 dages mellemrum, i alt 12-20 æg i sæsonen. Et enkelt kuld rummer 2-12 æg, i gennemsnit 4-7, og unge, små hunner lægger færrest.

Hunnen graver et hul i fugtigt sand og dækker æggene til. Terrariet skal have et lag på mindst 10 cm let fugtigt sand, hvor hunnen kan grave, og hunner, der ikke kan finde et egnet sted, kan blive æggebundne. Tegn på æggebinding er en hun, der er tydeligt oppustet, sløv og ikke spiser, og hun skal i så fald til dyrlæge.

### INKUBATION

Grav æggene forsigtigt op og flyt dem til en lukket beholder med fugtigt vermiculit eller perlit (ca. 1:1 med vand efter vægt). Marker æggets top, og vend dem ikke. Hold temperaturen på 25-30 °C. Fugtigheden i beholderen skal være høj, men æggene må ikke ligge i vand.

Æggene klækker efter omkring 35-50 dage, hurtigst ved den høje ende af temperaturspændet. Æggene tager vand op og svulmer i løbet af rugetiden; det er et godt tegn.

### OPDRÆT AF UNGER

Ungerne skal flyttes til et eget terrarie, for de voksne æder unger. Et terrarie på 40 × 30 × 30 cm med skjul, solplads og UVB er passende til de første måneder, og unger kan holdes i grupper af samme alder. Bunden er fugtig i den ene ende og tør i den anden.

Første foder er bananfluer, springhaler og meget små fårekyllinger, senere små græshopper og bænkebidere. Giv føde dagligt, støv med kalk, og giv kraftigt UVB-lys, så der ikke opstår knoglesygdom. Ungerne vokser hurtigt og er næsten voksne efter et år. Den første vinter skal de kun have en kort og mild vinterhvile på 6-8 uger, og kun hvis de er i god huld.

## Sundhed og typiske fejl

De fleste problemer skyldes for lidt varme, for lidt UVB eller et for fugtigt terrarie. De typiske problemer er:

- Knoglesygdom (metabolisk knoglesygdom) ved for lidt UVB og kalk. Dyrene bliver sløve, har bløde kæber og deformerede ben.
- Mider på hud og i øjenkrogene. Mider kan behandles hos dyrlæge, og alle nye dyr skal holdes i karantæne.
- Indvendige parasitter, især hos dyr fra naturen. En afføringsprøve hos dyrlæge afslører det.
- Æggebinding hos hunner, der ikke har et passende sted at lægge æg.
- Hudskifteproblemer og svampeinfektioner ved vedvarende fugt.
- Bidskader og tab af hale ved stress og kamp mellem hanner.
- Skader under vinterhvile: for varm vinterhvile giver aktive, afkræftede dyr, og for kold giver frost.

Hvis et dyr ikke spiser i mere end en uge uden for vinterhvilen, hvis det er sløvt, hævet eller har problemer med at bruge benene, skal det til en dyrlæge med erfaring i krybdyr. Vinterhvile er en belastning, og kun raske dyr i god huld må sendes i vinterhvile.

Læs mere: Karantæne og hygiejne Læs mere: Typiske sygdomme og tegn på sygdom

## Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.